OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

ASIANTUNTIJALAUSUNTO
Opetusneuvos Kati Lounema

2.10.2018

Sivistys- ja tiedejaoston kokous 3.10.2018

Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2019

29.20 Ammatillinen koulutus

Esitys määrärahoiksi

Valtion talousarvioesityksessä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalle ammatilliseen koulutukseen esitetään vuoden 2019 valtionosuusmäärärahaksi 838,04 miljoonaa euroa. Määrärahaesitys on 24,25 milj. euroa (3 %) suurempi kuin vuoden 2018 ammatillisen koulutuksen varsinainen talousarvio.

Talousarviossa esitetään vuoden 2019 määrärahoiksi

- Valtion ammatillisen koulutuksen toimintameno -momentille 8,06 milj. euroa. Määräraha on 126 000 euroa (2 %) suurempi kuin vuoden 2018 varsinainen talousarvio.
- Ammatillisen koulutuksen yhteiset menot -momentille 26,74 milj. euroa. Summa vastaa vuoden 2018 talousarviota.
- Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen -momentille 803,25 milj. euroa. Määräraha on 29,18 milj. euroa (4 %) suurempi kuin vuoden 2018 varsinainen talousarvio.

Esitys, suunnitellun mukaisesti, ei enää sisällä aiempina vuosina kiinteänä määrärahana myönnettyä Nuorten aikuisten osaamisohjelman momenttia ja määrärahaa.

Valtion ammatillisen koulutuksen toimintameno (29.20.01)

Valtion ammatillisen koulutuksen toimintamenot momentilla 29.20.01 olevat määrärahat, joilla rahoitetaan kahden ammatillisen oppilaitoksen menot, nousevat hiukan tämän vuoden tasosta, kun huomioidaan työvoimakoulutuksen lisämäärärahan 120 000 euroa Saamelaisalueen koulutuskeskukselle sekä JTS-miljardin tuottavuussäästön sekä palkkausten tarkistuksen vaikutukset. Opetushallitus on tulosohjauksen avulla pyrkinyt vaikuttamaan oppilaitosten kustannuskehitykseen. Oppilaitosten toiminnan kustannukset on voitu tähän mennessä kattaa siirtyvillä erillä ja näin tapahtuisi myös vuonna 2019. Siirtyvät erät ovat kuitenkin nopeasti vähenemässä. Opetushallitus pitää välttämättömänä, että oppilaitosten määrärahojen taso mitoitetaan tulevina vuosina kattamaan oppilaitosten toiminnasta aiheutuvat menot.

Ammatillisen koulutuksen yhteiset menot (29.20.21)

Ammatillisen koulutuksen rahoitusta, ohjausta, toimintaprosesseja sekä tutkintojärjestelmää koskevat säädökset uudistuivat vuoden 2018 alussa. Uutta ammatillista koulutusta järjestää tällä hetkellä 166 toimijaa, joille opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt järjestämisluvan. Koulutuksen järjestäjät ovat olleet ja ovat edelleen eri vaiheissa uuden ammatillisen koulutuksen toimeenpanossa ja siihen liittyvän muutoksen johtamisessa.

Reformille asetettujen tavoitteiden saavuttaminen, kuten koulutuksen osaamisperusteisuuden ja asiakaslähtöisyyden lisääminen, edellyttää koulutuksen järjestäjiltä edelleen toimintojensa kehittämistä vuoden 2019 aikana. Opetushallitus näkee, että reformin toimeenpanoa tukevien ja koulutusta kehittävien kokeilu-, tutkimus-, kehittämis- ja arviointihankkeiden resurssien lisäys erityisesti vuosina 2019-2020 on vaikuttavaa. Oikein ajoitettuna toiminta nopeuttaa uudistusta, mutta myös tukee koulutuksen järjestäjiä vaiheessa, jossa on erityisen suuri paine toimintaprosessien uudistamiselle, johtamiselle ja laatutyölle sekä opetus- ja ohjaushenkilöstön ja työpaikkaohjaajien koulutukselle.

Ammatillista koulutusta koskeva tiedonkeruun, tilastoinnin ja seurannan uudistuminen jatkuu vuoden 2019 aikana. Useissa hankkeissa etenevät uudistukset lisäävät menoja, joita syntyy muun muassa kehitettäessä yhteisiä digitaalisia palveluja sekä toiminnan seurannan ja ohjauksen tietojärjestelmiä. Opetushallitus edistää digitaalisten palvelujen käyttöönottoa ja kehittämistä. Palvelujen, kuten Opintopolku ja Koski, jatkokehittämiseen on varmistettava riittävät resurssit.

Opetushallituksen yhteydessä toimii 39 työelämätoimikuntaa ja niiden sihteeristö. Työelämätoimikuntien kustannus vuositasolla on noin 1,5 milj. euroa. Talousarvioesitys ei sisällä rahoitusta työelämätoimikuntatoimintaa varten, mutta opetus- ja kulttuuriministeriö on ilmoittanut pyrkivänsä osoittamaan Opetushallitukselle rahoituksen myös vuodelle 2019. Koska työelämätoimikunnat ovat tarkoitetut pysyviksi, tulisi niiden rahoitus saada osaksi Opetushallituksen toimintamenorahoitusta sen sijaan, että määrärahasta päätetään vuosittain.

Koulutusvienti mahdollistuu aiempaa vahvemmin osana uutta ammatillista koulutusta. Opetushallituksessa on toiminut Education Finland -kasvuohjelma koulutusviennin vauhdittajana. Koulutusviennin kasvu ja sen mahdollistaminen edellyttävät rahoitusta, joka turvaa tuen jatkuvuuden.

Valtionosuus ja -avustus ammatilliseen koulutukseen (29.20.30)

Esitetty 29 milj. euron lisäys ammatillisen koulutuksen perus- ja suoritusrahoitukseen on muutoksena oikean suuntainen. Opetushallitus katsoo, että määrärahat tulee mitoittaa niin, että ammatillisen koulutuksen järjestäjät aidosti kykenevät suuntaamaan koulutuspalvelujaan toiminta-alueensa työelämälle ja vastaamaan asiakaslähtöisesti ja tehokkaasti sekä opiskelijoiden että työelämän osaamistarpeisiin. Uudessa ammatillisessa koulutuksessa henkilökohtaistaminen ja yksilölliset ratkaisut eivät ole koulutuksessa säästökeino vaan sitovat resursseja opintojen suunnittelu- ja toteutusvaiheesta osaamisen arviointiin.

Opetushallitus näkee, että läpäisyn tehostamiseen, opintojen keskeyttämisen vähentämiseen ja opiskelumotivaation parantamiseen tulee kiinnittää erityistä

huomiota. On huolehdittava siitä, että rahoitusjärjestelmän ohjausmekanismit tukevat koulutusta järjestettäessä toimenpiteitä, joilla turvataan ammatilliseen koulutukseen hakeutuminen ja pääsy, yksilöiden ja alueiden yhdenvertaisuus ja tasa-arvo koulutuspalvelujen saatavuudessa sekä koulutuksen aikana ohjaus ja tuki. Määrärahan lisäystä selittänee osaltaan tavoitteellisten opiskelijavuosien kohoaminen 180 000 opiskelijavuoteen, mikä on 3 000 opiskelijavuotta (1,7 %) enemmän kuin vuodelle 2018 annetussa talousarvioesityksessä. Opetushallituksen mielestä opiskelijavuosien määrän lisäykset ovat linjassa ammatillisen koulutuksen toiminnalliselle tuloksellisuudelle asetettujen tavoitteiden kanssa. Työvoimakoulutuksena järjestettävään koulutukseen kohdennettavien tavoitteellisten opiskelijavuosien määrässä lisäys on erityisen suuri. Opiskelijavuosien määräksi esitetään 8 600, mikä on 3 100 opiskelijavuotta (56 %) enemmän kuin vuonna 2018. Ammatillisen koulutuksen tarjonnan kohdentamisessa tulee varautua omaehtoisella työttömyysetuudella tuetun opiskelun kysyntään.

Lopuksi

Ammatillista koulutusta on kehitettävä osana koulutusjärjestelmää, ja siihen on turvattava riittävät resurssit.

Opetushallituksen tehtävänä on kehittää ammatillisen koulutuksen vaikuttavuutta ja laatua yhteistyössä työelämän, ammatillisen koulutuksen järjestäjien ja opiskelijoiden kanssa. Uuden ammatillisen koulutuksen toteutuminen sekä Opetushallitukselle kuuluvien tehtävien hoito edellyttävät, että myös Opetushallitukselle varataan tehtävästä suoriutumiseen riittävät resurssit.

KATI LOUNEMA

Opetusneuvos
Kati Lounema